

Biodlingen och världskriget

Folkförsörjningskrisen i slutet av första världskriget fick konsekvenser för biodlingen. Myndigheterna insåg att extra tilldelning av socker behövdes för binas invintring. Varbergskretsen utsåg vid sitt sammanträde på sommaren 1917 tretton sockerkontrollanter som skulle styrka biodlarnas biinnehav och behov av socker vid ansökan om extra tilldelning. Kontrollanterna fick 50 öre av föreningen för varje undersökt samhälle. Så rekvirerades 2.399 kg socker. Priset gick upp mellan beställning och leverans så det fattades 21,48 i kassan, vilken summa kretsen beslöt tillskjuta.

Året därpå komplicerades frågan genom att Folkhushållningskommittén föreslagit att biodlarna skulle leverera in honung med hänsyn taget till skördeutfallet. Bigårdarna måste då besökas två gånger: en gång för att kunna rekvirera socker i god tid före invintringen och en andra gång när man visste hur mycket honung det blev.

Man beslöt också att skriva till Bitidningen och protestera mot påståendet att biodlarna blivit illa behandlade i sockerfrågan. Man uttalade sin tacksamhet över de åtgärder som Folkhushållningskommittén vidtagit varigenom åtminstone 90% av bisamhällena bevarats.

Kretsens medlemsantal steg under dessa tre års kristid från ungefär 40 till 160. Inom ett par år sjönk det brant till det normala.

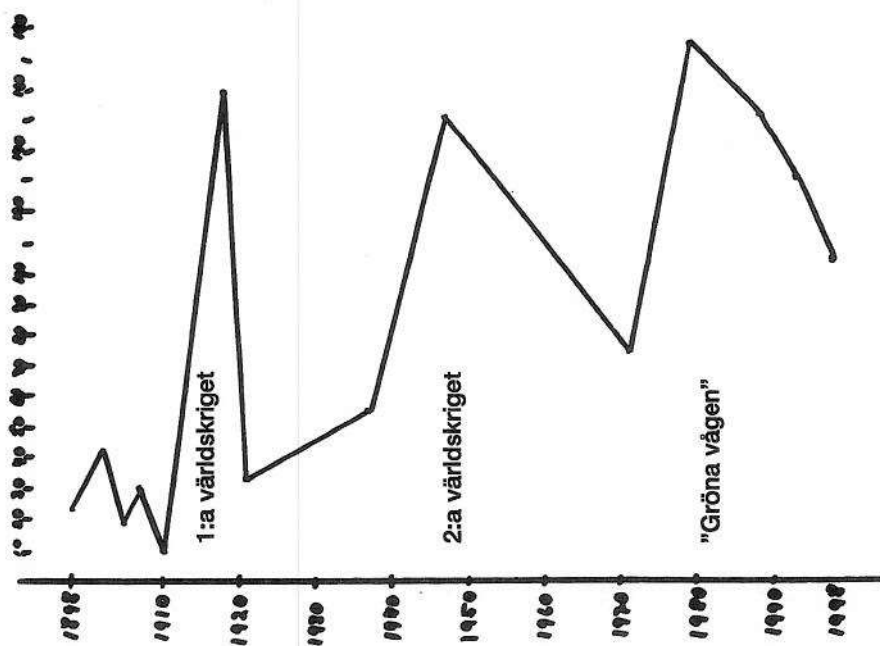
September 1939 gav det oroande europeiska läget anledning till viss ransonering av socker. För biodlarna var det bråttom. Man vädjade till Hallands köpmannaförbund att se till utkomna bestämmelsers andemening om normalförbrukning. Bartholdsson ringde till SBR:s sekreterare Hellers som lugnade med att frågan fortskrider gynnsamt för ordnandet av biodlarnas sockerbehov.

För att stabilisera myndigheternas förtroende för biodlarnas goda vilja beslöt man i juli 1940 uttala att en genomsnittlig tilldelning av 5 kg/samhälle ej i onödan bör överskridas. Två månader senare ändrade man detta. Den tilldelning på 6 kg/samhälle som beviljats kunde omöjligen räcka. Man måste ansöka om ökad tilldelning. Åtta personer utsågs från olika delar av kretsens område till att vara "tillstyrkare" till sådana ansökningar.

Kontrollen skedde efter invintringen i oktober och det kunde vara svårt att avgöra om en kupa var befolkad eller inte. Det förekom att kontrollanten sparkade på kupan för att provocera ett livstecken. Inte så Allan Claesson. Han böjde till ett

kopparrör som han stack in i flustret som ett stetoskop och lyssnade på sullet. Att socker till bina skulle kunna komma till användning i hushållet var inte uteslutet. Om man därför denaturerade sockret med exempelvis kolstybb som under första världskriget skulle man kunna låta biodlarna köpa fritt det de behövde. Man beslöt enhälligt att via SBR hos Livsmedelskommissionen försöka utverka denaturering av socker till bifoder.

Sockerkontrollanterna fortsatte sitt arbete under hela kristiden fram till år 1949. Även andra världskriget hade en stor inverkan på medlemsantalet i föreningen. Från ett 50-tal vid krigsutbrottet tredubblades det till 150 år 1948. Det sjönk sedan sakta tills en vändpunkt kom med "gröna vågen" på 70-talet. Flest medlemmar någonsin hade vi 1979 då vi var 174 stycken. Sedan vände kurvan åter neråt. Nu är vi strax över 100.

Varbergskretsens medlemsantal.

Topparna: Första världskriget – Andra Världskriget – "Gröna vågen".

Kamp mot yngelröten

Bipesten var ett problem för biodlarna redan från början. Ofta läkte den ut antingen genom att det blev ett bra drag eller att alla bin dog. Man kunde försöka med salt eller salicylsyra eller tymol eller karbolsyra i fodret. Alternativt kunde yllelappar med tjära och karbolsyra läggas under kakverket.

Lagförslaget om smittsamma sjukdomars behandling hos bin som kom på 30-talet följdes med intresse. K E Bartholdsson redogjorde för ärendets gång mellan ”mer eller mindre kapabla och förordnade myndigheter”. A. Viberg i Harplinge undervisade om yngelröten och vid praktiska övningar i Bartholdssons bigård åskådliggjorde han faran av att ej i tid förebygga smittan.

När lagen kommit hade länsförbundet inte pengar att bekämpa i hela länet. De fyra värst drabbade områdena skulle få hjälp först, däribland Varbergstrakten. Tillsyningsman blev J E Johansson i Jerlöf, Veddige. Det gick bra. Med få undantag var yngelröten 1937 borta. Tyvärr ingick inte Skällinge i hans distrikt utan framför allt Stammared återsmittades därifrån. Kretsen anhöll då att de pengar som sparats genom Johanssons goda arbete skulle få användas att bekämpa i Skällinge. Man gick också till landsfiskalen för att få hjälp så att bin inte flyttades okontrollerat.

Samtidigt tillsattes åtta lokala ombud i olika delar av kretsens område med uppgift att genast rapportera till tillsyningsmannen om misstänkta fall. Tyvärr var det inte alla som visste hur yngelröten såg ut.

Efter kriget efterträdde Allan Claesson Gunnar Nilsson i Stammared. Då var det fortfarande SBR som var huvudman för verksamheten och distriktet omfattade så gott som hela Varbergskretsens område. 1946 tog lantbruksnämnden över. Det blev fler blanketter och lite bättre betalt. Området delades så småningom i pastorat och senare i församlingar och fler tillsyningsmän delade på arbetet.

Om sjukdom misstänktes tillkallades tillsyningsmannen. Var samhället sjukt brändes vissa ramar. Yngelrummet sanerades och bina sattes på mellanväggar. Efter tre dagar fick de nya mellanväggar. (Mac Evoys metod).

Gammalt kakverk där bina dött var en farlig smittohärd. Allan manade på bimotoena kamraterna att vara vaksamma och rensa ut allt gammalt vax. Ett estradsamtal anordnades med honom, David Gustafsson och Gustav Stenström En broschyr delades ut.

Under några år på 60-talet köpte föreningen sulfa som skulle delas ut i förebyggande syfte. Man fick det av ordföranden på hösten vid infodringen, så att det inte riskerade att hamna i honungen. Sulfan löstes upp i sockerlösningen. Men sjukdomen satt kvar i samhället och bina återsmittades.

Länsförbundet med Hans Sahlin i spetsen och lantbruksnämnden i Halland fattade beslutet att försöka göra länet yngelrötefritt, den s.k. intensivkampanjen 1973-1980. Då skulle alla samhällen undersökas varje år, alla vildbisamhällen skulle

spåras upp och förintas och svärmfångstkupor fick sättas ut för att minska tillkomsten av nya vildbisamhällen.

En del biodlare ville inte alls ha besök i bigården. Göte Lundin möttes en gång på trappan av en man med bössa i handen. Han skulle kalla på polis. "Bra", tyckte Göte "det skulle jag just göra och då slipper jag." Ett lugnt svar stillar vrede och de skildes som vänner. En annan gång möttes han med en man med en lie.

Motvilligt gick han med på syn. Medan Göte tände pusten gick han bort och slog nässlorna framför flustret. Han hoppades reta upp bina så pass att Göte gav upp. I ett hus träffade han på en kvinna som inte förstod svenska. Hon missförstod situationen och tog bilnumret. När Göte kommit hem ringde en arg man och sa åt Göte att ge f-n i hans fru. Det hände att Göte retades lite. Han träffade på en ovanligt istadig kvinna som inte på villkors vis ville ha besök. "Det är taxeringsnämnden som ska ha reda på alla bi" försökte Göte och då gick det till slut.

Ibland var det svårt att veta vem som ägde de sjuka bina. Det stod en kupa på ett fält och grannarna visste bara att den ägdes av en flicka som sammanbott i grannskapet. Ingen visst var hon fanns. Gun Bengtsson på lantbruksnämnden fick rycka in och spåra tösen genom myndigheternas försorg.

För det mesta var det dock inga problem. Många tyckte det var roligt att få besök och de flesta bitillsyningsmän har nog givit biodlarna ett och annat handtag då och då.

Att förinta alla vildbisamhällen var lättare sagt än gjort. Allan berättar att han hade med sig en murare för att komma åt bina i skorstenspipor. Muraren tog upp hål, Allan förintade och grävde fram vaxverket och muraren lagade direkt. En gammal allé hyste många vildsvärmar, men ägaren ville inte skada träden. Efter att ha dödat bina fick hålen cementas igen så det blev tätt – en inte helt problemfri uppgift. Mest spektakulärt var det när en svärm skulle bort från en strävpelare i Veddige kyrka. Bina hade byggt under taket där. Det blev att bygga ställningar och klättra upp. Bror Håkansson på lantbruksnämnden i Halmstad kom dit enkom för att vara med om evenemanget.

Sätta ut svärmfångstkupor har vi väl gjort lite till mans. Efter försöket i Halland blev det tillåtet i hela landet under vissa betingelser. Det är alltid lika spännande att gå och titta i svärmkupan om det har blivit napp. Lite som vid lottdragning. Numera är yngelröten sällsynt i vårt område. Det finns tillsyningsmän som aldrig har sett den i verkligheten.

Nu hotas Varbergskretsens bin av Varroakvalstret. Det är ett större hot mot våra bin än vi någonsin mött förut. Vi känner sorg när vi ser att våra små vänner har det svårt. Vi känner vanmakt. Då är det lätt hänt att vi slösar kraft på att misstro varandra och jaga syndabockar. Då kommer vi inte att klara detta. Vi är helt beroende av att samarbeta. Vi måste hålla ihop.

På sin 100-årsdag står föreningen inför sin största utmaning hittills.

Låt vårt motto vara:

HÅLL HUVUDET KALLT OCH HJÄRTAT VARMT!

Biraser

Vilken biras skulle man ha? En livlig diskussion utbröt närhelst frågan kom upp. Man var ense om att både krainerbiet och hedbiet svärmade lika flitigt om man bara passade sig för inavel. När länsförbundet bildades gladde man sig åt att därigenom kunna skaffa bisamhällen långväga ifrån och på så sätt få in nytt blod. Sedan gick meningarna isär. De flesta verkade dock förorda krainerbiet på klöverdraget och hedbiet på Ljungen.

Hos laxfiskaren Verdelin i Åsbro studerade man 1920 ett vackert italienskt samhälle. Somliga ondgjorde sig dock över att de hellre rövade andra samhällen än samlade på fälten. Vad är nyttan med en sådan rundgång?

Vid ett bimöte hos Erik Larsson noterades att alla hans samhällen var av buckfastslag. Det är ju framavlat för att passa det fuktiga och blåsiga klimatet på Dartmoorheden och borde passa oss bra i Varbergstrakten. Det blev också det bi som användes på vår parningsstation på Vendelsö.

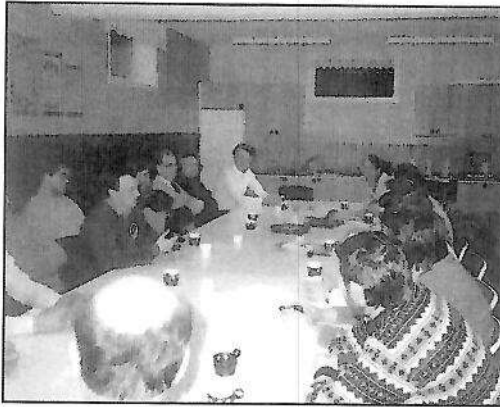
Försök görs nu för att renavla den ursprungliga nordiska biet. Nils Dahlbeck berörde detta vid sitt besök hos kretsen för att tala om bevarandet av gamla svenska husdjursraser.

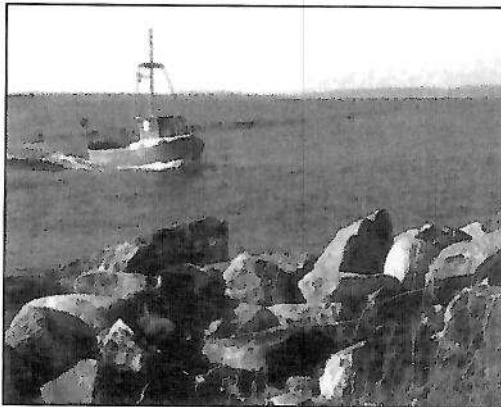
Ordf. tackar Nils Dahlbeck. Föreningen som vanligt samlad hos OGT 1991.

Varbergs Drottningodlingsklubb

Under vintern -80-81 anordnade Varbergs Bf. en studiecirkel i drottningodling i OGT:s lokaler i Torpa med Nils G. Karlsson som handledare. Ett 20-tal deltagare visade mycket stort intresse och diskussionerna var mycket livliga. bl.a. så kom frågan upp om en plats med "säker" parning. Hur skulle detta kunna ordnas och var i så fall? De flesta deltagarna hade nu buckfastbin och man ville hitta en plats som var avskild. Förslaget om Vendelsö kom upp, den ligger utanför Värö. En studieresa dit anordnades med hjälp av Sivert Möller som ställde upp med sin båt

Drottningodlingsklubben 1985. Ordf. Uno Johansson, längst bort t.v.

Sivert Möller hämtar oss i Stavder.

från Stavder. Man fann att ön var perfekt för våra behov och efter en positiv kontakt med markägaren som besöktes samtidigt, beslutades att köra igång så fort som möjligt.

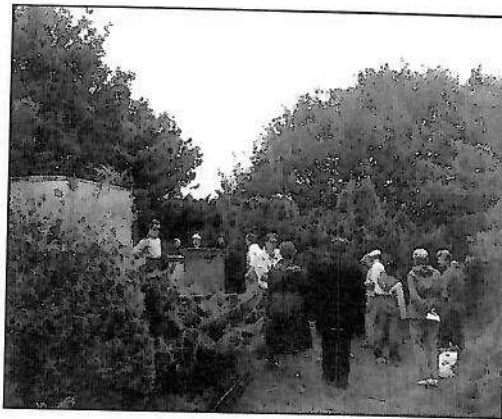
Efter konsultationer med Ulf Gröhn i Löderup fick vi inköpa en avelsdrottning (Drönarproducent) att sätta ut på ön*. Någon gång i slutet på juni var den stora dagen inne då samhället skulle flyttas ut till

Vendelsö. Vid detta tillfälle så bildades formellt Varbergs drottningodlingsklubb och en styrelse tillsattes. Uno Johansson valdes till ordf. och övriga var Sivert Möller och Kurt Stenström.

Det beslutades att varje onsdag kl. 18 går båten från Stavder. Avgifterna beslutades till: inträde 50:- och parningsavgift 10:- för medlemmar och 15:- för utomstående.

Redan andra året på ön hade medlemmarna flyttat ut en avdankad manskapsbod som Kurt Stenström inköpt för en billig peng av Televerket. Under vintern

så hade de lyckats att köra ut den till ön på isen och det var ju ett vågspel, men det lyckades. Det visade sig att da'n därpå gick isen upp och det blev ingen mer kyla den vintern, (ska man ha tur så ska man). Sedan ställdes den i ordning för klubbens behov. En vacker vårdag åkte många medlemmar ut till Vendelsö och satte slanor som inhägnad runt den nya platsen för drönarsamhällena.

Byssjan och drönarsamhällena

Denna platsen var mycket närmare bryggan (300 meter) än den första. Göte Lundin hade fixat stolpar till parningskassetterna och John Thoresson slanorna, utan kostnad för klubben.

Biodlarföreningen anordnade samma sommar ett välbesökt bimöte på ön så att alla medlemmarna kunde få se och bli informerade om klubbens verksamhet. Verksamheten ökade för varje år och redan 1984 var man uppe i över 600 utsatta drottningar med en parningsprocent på 77% äggläggande. Det stora antalet utsatta drottningar berodde på 2 yrkesbiodlare.

Därefter gick verksamheten vidare och yrkesodlarna gick till andra platser och antalet stabiliserades på en mera normal nivå. Olika linjer av buckfastdrottningar användes som drönarproducenter och verksamheten blomstrade. 1989 fick klubben en liten stuga att sätta på Göingegården för klubbens grejor. Stugan hade skänkts av Nisse Otterdahl och han och flera medlemmar i klubben hjälptes åt att flytta den från Valinge till föreningsbigården på Göingegården i Varberg. Samma år

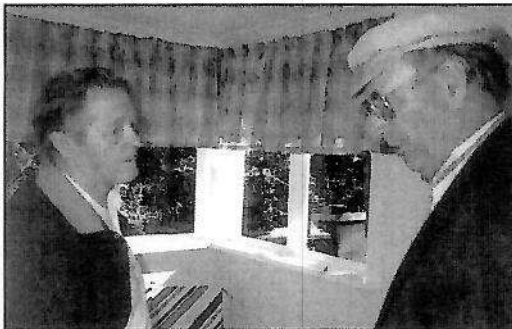
Är drottningen äggläggande?

Sista träffen innan Varroan satte stopp tog vi in en svärm. Aug. 1993.

Drottningodlingsklubbens stuga som Nils Otterdahl skänkte och Anna Tössberg lät oss ställa upp på Göingegården, klubbens "andra hem". Vid trappan Dan Jönsson (i solglasögon) ordf. i Drottningodlingsklubben.

Interiör från Stugan. Arne Johansson och Allan Claesson.

Anna Tössberg undervisar föreningen i fruktodling.

anordnade klubben ett "buckfastsymposium" i samarbete med buckfastgruppen inom SBR, för alla buckfastodlare i hela landet. Det blev en lyckad tillställning med mycket folk. Snart så visade sig Varroa-spöket vid horisonten och med de flyttningsrestriktioner som detta medförde blev det stora problem för drottningodlare som ville sälja drottningar. Antalet utsatta drottningar sjönk och verksamheten också, och 1994 fanns det ingen verksamhet på Vendelsö och man beslutade att ha klubben vilande "tills vi alla fått varroa", och kan flytta utan pro-

GÖINGEGÅRDENS
FRUKTODLING
VARBERG
Tel. 0340/611385

blem. 1997 beslutades dock att försöka få lite verksamhet genom att på olika medlemmars bigårdar anordna träffar med diskussioner och tillfälle för omlarvning av drottningceller från klubbens avelsdrottningar.

**se Att flytta bin*

*Dan Jönsson
nuvarande ordf.*

Att flytta bin

Ordf. Uno Johansson och jag hade lovat att ta trågkupan med avelsdrottning till Stavder, för vidare transport till Vendelsö. Vi åkte ut till Gödestad dit kupan blivit flyttad på ett blommande rapsfält för några dagar sedan. När vi skulle känna på tyngden för att se om vi klarade den själva så trodde vi först att den sjunkit ner i marken och fastnat för vi kunde inte rubba den. Det visade sig att de dragit båda skattlådorna och yngelrummet fullt med honung. Vi lyfte av 2 skattlådor och tog dem separat med oss. Vi gick sedan till lantbrukaren och skaffade bärhjälp och vi fick med oss 4 personer till och med deras hjälp så fick vi den upp på släpet. Väl där så gick det bra och vi kom iväg till Stavder. Där väntade Sivert med sin båt och 7-8 av medlemmarna. Det blev ett drygt jobb att få ner kupan i båten för det var ju trångt runt kupan och att samtidigt balansera antingen på kajen eller båtrelingen. Det blev mycket stänk och svett men det lyckades till slut och vi släppte bara ut ett fåtal av bina.

När vi väl var framme på Vendelsö så hade Nisse G. fixat till en slags specialskottkärra som vi tog den på och det var väl för det var en dryg kilometer till platsen vi valt att sätta kupan. Vi hade ju bråttom också för att inte bina skulle vara instängda för länge. När vi väl lastat av kupan och öppnade flustret så forsade bina ut som ett vattenfall. Det hade börjat mörkna så det blev inte så mycket flygning som tur var. Eft. en halvtimme så öppnade vi täckbräderna och satte tillbaka en skattlåda med bin och honung, och då såg vi vad vi befarat med ett så starkt samhälle. Kakfallet var kraftigt i yngelrummet men det var inte mycket vi kunde göra då, utan da'n därpå for några medlemmar ut igen och fixade till ramarna och städade ut lite och konstaterade att drottningen hade klarat sig och det var ju skönt efter allt slit. Linjen på drottningen var 441, ett lite argt bi (vårt i alla fall) med en fantastisk städförmåga. Kupbotten var ren och vaxad som en dansbana före dansens början. Och de drog in honung så det stod härliga till. Men draget var inte så bra förrän senare när ljungen började blomma på eftersommaren.

Dan Jönsson

Götes Biodling

920523 Av Anna-Greta Lundin

Några bihus i skogsbrynet står
det är min mans, ofta dit han går,
Han är så intresserad, sina bin han
sköter så väl,
går in för det, med hela sin själ.

Som mycke ung, sina första bi han
har
han köpte en svärm, i halmkupa det
var,
så bra det väl inte gick, snart dog
dom ut,
men intresset var väckt, det tog inte
slut.

När han blev äldre, han åter
skaffa bi
en granne erbjöd några, så han
kunde inte låta bli,
de levde över, lite honung han fick,
sen förstår ni väl alla, hur det gick.

På vintern, i bigården allt så stilla
är,
men så snart det mot våren bär
han hoppas, en fin dag ska komma
till slut,
så bina på rensning kan flyga ut.

Har alla klarat vintern i år,
han undrar, när bina sin första
tillsyn får,
hur mycke mat har dom kvar,
bäst lite socker jag med mig tar.

Ser till att det inget drottningen
händer,
sätter till lite ramar, några i sänder,
men om någon honung, han ska få,
även skattlådor, så småningom ska
på.

Väntar sen att värmen ska komma,
så bina kan besöka, varje liten
blomma,
de får flitiga vara, att nektar samla,
innan blommorna, blir för gamla.

Han är så försiktig, jobbar så lugnt,
att lyfta skattlådor, kan ibland bli
tungt,
han hoppas ändå, alla fulla är
då med glädje, han dem bär.

När draget är slut, kommer bitöm-
mare på
så bina, från honungskakorna kan
gå,
slungan, i en särskild vagn han har,
att honungen slunga, det tar några
dar.

Sedan ska den skummas, och röras
i den,
tills den är färdig, tappar upp den
sen,
att sälja den så fint det ju går
samma kunder, kommer år från år.

När nu all honung, ut han tagit
ja allt det som bina, hela sommaren
dragit
den som dom själva, till vintern skulle
ha
han ger dem socker, för dem är det lika
bra.

I källaren, ett kläckningsskåp står,
odling av drottningar, där pågår,
för byta drottning, ibland han behöver
säljer några, om det blir över.

Vingarna, på drottningar han klipper,
bli av med bi, då han slipper,
om ändå bina, vill gå ut, med
drottningen sin,
snart åter, på kupan de vandrar in.

Han gärna av mig vill ha hjälp att larva,
måste ta det försiktigt, får inte slarva,
nykläckta larver, det gäller att hitta,
så noga, det måste jag titta.

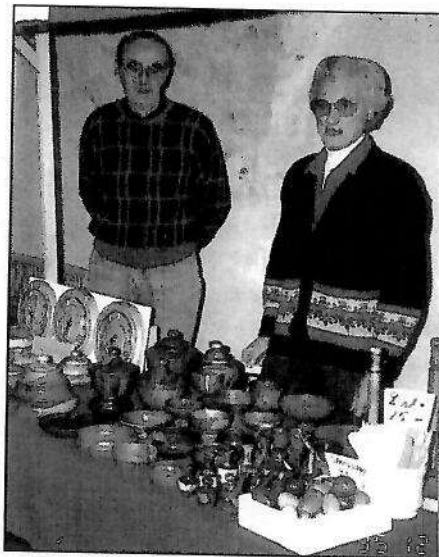
En bisvärm, det händer, han får ta om
hand
det ringer folk, och säger ibland
det har kommit bi, som jag ej vill ha,
dom sitter i skorsten, kan du dem ta.

Jag kommer i kväll, och detta gör,
han säger, och iväg han kör,
bina de dödas, det blir inga kvar,
en sprayflaska, till hjälp han har.

Som tillsyningsman, ska till andras bi
han titta,
men sjukdomar, det vill han ej hitta,
det blir så mycket att göra då,
inom 3 kilometer, ska alla tillsyn få.

Om någon sina bi nu flytta vill,
får även dessa han se till,
de måste friska vara, de synade bliver
sedan ett tillstånd, han skriver.

Han gärna pratar med andra, om sina bi
så kära,
han säger det finns alltid något att lära,
för den som jobbat, så mycket med bi,
fattar att fullärd, aldrig en biodlare kan
bli.

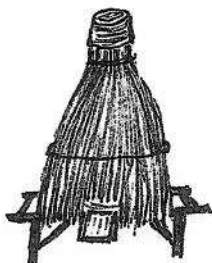

Anna Greta och Göte Lundin.

Bi- och föreningsminnen

Blev intresserad av biodling redan som barn för mina föräldrar hade alltid några samhällen, c:a 4 vintertid och efter svärmtiden ett 10-tal. Fick alltid vara med om att vakta och ta in svärmar som "satte sej" i närheten och på åtkomliga ställen – flera flög sin kos eller svärmade då vi inte visste om det eller misstänkte...

Odlingen bedrevs i halmkupor och det var för små utrymmen och därför blev det många svärmar, trots att vi hade ända till 4 kupor på varann. Nästan alltid 2 svärmar från varje och ibland både 3 och 4. Den första svärmen kallades Blomstersvärmen och var störst och viktigast att ta till vara. 2:a kallades Ytingen och var bara hälften så stor kom alltid 4-5 dar efter den första. 3:e kallades rätt och slätt Treingen och så ibland Fjärdingen. De två sista var ibland bara en halvliterstora och om de "satte sej" lite besvärligt till så blev de inte intagna utan fick fly, annars slogs de ihop med någon annan, föregående. Ibland svärmade 2-3 samhällen samtidigt och då kunde svärmarna gå ihop och blev då jättestora och behövde direkt en dubbelkupa = två på varann, och kunde då ge rejäl skörd – upp till 30 kg. Ett sådant samhälle kunde också hitta på att svärma igen.

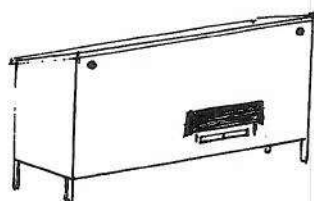

Under tiden av andra världskriget var det ransonering på nästan allt och även på bisocker. Kontrollant gick omkring och räknade alla djur på gårdarna, kalvar, svin o s v och bisamhällen – han bankade och sparkade på kuporna för att höra om de innehöll bin. Det fanns de som ställde ut tomma kupor för att kanske få sockertilldelning. 12 kg pr samhälle = 7 kg på hösten och 5 kg på våren och jag minns att det kostade 63 öre per kg, 1943. Släkt och vänner kom ibland och ville överta bisocker att använda i hushållet, trots att det sockret inte var helt rent, men dög ändå, för tilldelningen var knapp.

Sommaren 1944 köpte jag första bihuset från Torpa – för 72 kr – som skickades med bussen, och första svärmen togs in på den. Oj, vilken skillnad att sköta bi. Men det blev bara ett, ty sen flyttade jag hemifrån och biodlingen blev senare slopad, ty grannen som förut hjälpt till vid skattningen flyttade också. Halmkuporna brändes och bihuset såldes till en lärare i Fristad. Sen gick en lång tid, ja ända till 1970 då vi i familjen köpte ett fritidshus i Istorp. Där i trossbotten fanns ett s k vildbisamhälle – en svärm som rymt från någon biodlare och hittat detta ställe. Det var otrevligt att ha bina där, man vågade inte gå nära huset vid den sidan utan risk för att bli stucken. Därför mot hösten då de satt inne för övervintring tog vi en "bigubbe" (Rya-Kalle) till hjälp och tog ut bina. Han hade med sej en halmkupa som han vände upp och ned inne på golvet och allt efter som jag sågade upp golvet, tog han den ena vaxkakan efter en andra och borstade av bina ner i kupan och lade kakorna i en spann. Till slut var alla

bina i halmkupan och han lade på bottnen, vände allt rätt och bar ut den och ställde den utanför väggen, strax intill deras förra ingång, och genom att drottningen var med i kupan så samlades alla bina dit. Han satte på en matare och vi tömde i 3/4 kg sockerlösning. Sen fick vi fara dit varje dag och fylla på, men efter 4-5 dagar tog jag med kupan hem, i en stor säck, och kunde sen fodra färdigt hemma. På detta sättet vaknade biintresset på nytt och till vintern var jag med i en studiecirkel i biodling hos OGT som leddes av Erik Larsson och David Andersson, och det var mycket värdefullt. Ju mer man vet om det man sysslar med desto bättre klarar man att sköta det. Genomgick senare en sexdagars instruktörskurs i Lund med professor Åke Hansson som ledare. Han var helt fantastisk, föreläste hela veckan utan att någon gång upprepa vad han sagt förut. Mycket av allt detta kunde jag sen berätta för deltagarna i studiecirkel som jag senare fick förtroendet att leda.

Ja det är så mycket positivt jag har fått vara med om inom biodlingen och föreningen och därigenom fått många fina vänner. Vill gärna nämna några som jag

Skall	Skall	Skall	
8r	10r	10r	
Honung		yggl.	
32r		22r	

haft samarbete med: Erik Larsson som lärde mej mycket om drottningodling och byte till Buckfastrasen, Elvin Larsson som tipsade mej om att tillverka Varbergskupan, han gjorde också en men med LS-rammått för att den inte skulle bli så lång. Varbergskupan finns numera lite varstans, tror jag, för att runt 200 ritningar har jag sänt på beställning över hela Sverige. En helt underbar bibostad att jobba med – aldrig någon skattlåda i vägen då man vill se igenom yngelklen. Och samarbetet med Allan Claesson om Vaxsmältaren. Samarbetet med tillsyningsmännen

för medlemsvärvning. Och Dan Jönsson som genom Länsförbundet hjälpte till att ordna Sveriges första kurs i seminering.

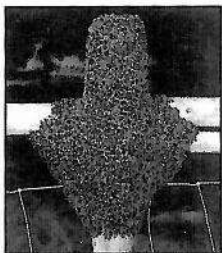
Hade turen att av SBR få resestipendie att studera biodling i utlandet – 2 gånger – till Skottland och Västtyskland. Blev också av redaktör Sture Sjögren ombedd att skriva "Nybörjarens sida" i Bitidningen 1973 – det är jag nästan lite högfärdig för. Fick också förtroendet att vara föreningens ordförande i några år, tills jag blev tvungen att sluta med bina på grund av allergi.

Det grämer mej att jag inte kunde hålla på med biodling för hälsans skull ty det var verkligen en givande hobby. Hade funderingar på att i huvudsak odla drottningar, kanske 1000 st per säsong, och skaffa insemineringsapparat, men så blev det inte. Lämnade över det hela till Ulla och Arne Oskarsson, och det gläder mej att de är såna fantaster, hoppas de får verka länge. Själv är jag fortfarande intresserad och har hittills fått vara med som suppleant i styrelsen. Det känns gott att vara kvar bland bivännerna.

Nils G Carlsson

Svärmeri

Numera förekommer inte svärmning som förr, biodlarna har lärt sej att förhindra det och har också bättre bin. Förr ansågs förstasvärmen var lika mycket värd som ett lass hö, alltså eftertraktad. Den gav t o m mer honung än modersamhället och var den som slaktades på hösten.

Varje samhälle svärmde som regel 3 ggr med början omkring den 10 juni (Blomstersvärmen) och 4-5 dar efter kom Ytingen och efter några veckor kom Treingen. Då svärmen går ut sätter den sej gärna i närheten av "hemmet" och därifrån sänder den ut "spanare" som letar efter ett lämpligt ställe att bosätta sej på. När spanarna kommer tillbaka lyfter svärmen och följer med till utsedda platsen (där-

för kan det vara lämpligt att sätta ut "laddade" fångstkupor, 1976 fångade jag 7 svärmar så).

En gång, 1942, svärmde det största samhället och svärmen klasade sej i trädet över brunnen. jag satt på brunnkaret och vår hund var med, för att vakta så bina inte flög och i så fall försöka följa dem. Plötsligt vid en vindstöt bröts svärmklassen och en klick bin föll ner på hunden och mej. Hunden fick flera stick och försvann skrikande in bland buskarna. Jag fick också många, mor plockade bort ett 60-tal gaddar i mitt hår och ansikte, rodnade över hela kroppen och diarré. Telefon till doktorn som sa att jag skulle dricka mycket och vila några timmar. Allt gick över före kvällen.

En annan gång följde vi svärm genom skogen och ut på mossen. Där ute fanns en liten tall som den klasade sej i. Hem igen och hämta en halmkupa att gillra upp i tallen. Kupan fick vara kvar – far sa: Den hämtar vi i kväll. Då vi lämnat mossen och var vid skogskanten såg vi att svärmen lyfte och försvann, men då vi hämtade kupan om kvällen var den full med bin, våra eller nån annan svärm som hittat den, vem vet...

Utanför trädgården, 30-40 m, fanns en hög och vidlyftig enbuske och under den en jättestor myrstack. Dit slängde vi ibland slaktavfall, någon självdöd höna, en huggorm som vi slagit ihjäl e d och myrorna hade kalas. I den busken klasade sej också någon svärm ibland och det ställde till stora besvär att komma dit med fångkupa utan att störa myrorna. Ibland var bina inne och massor av myror utanpå då vi mot kvällen skulle varsamt hämta...

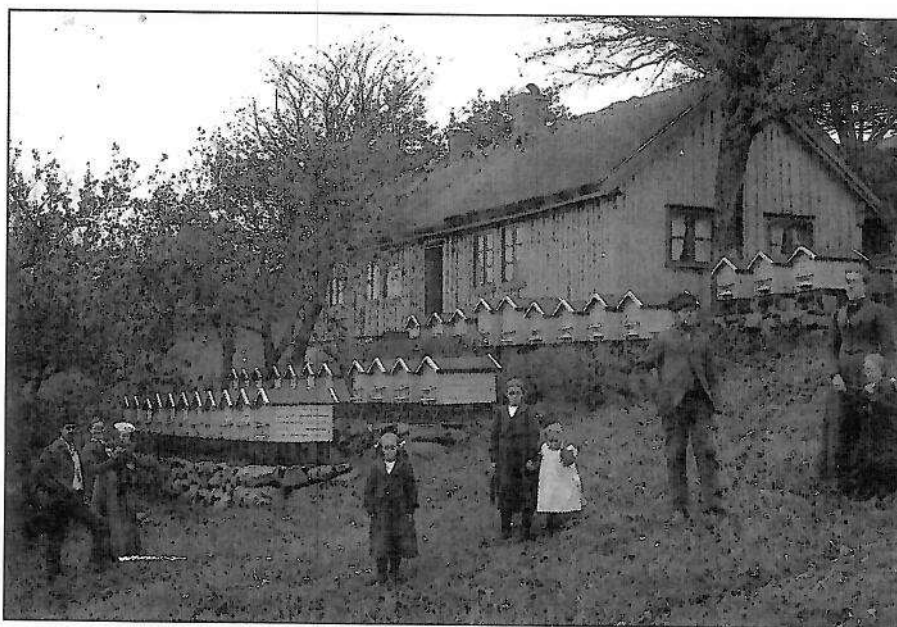
På 70-talet, då jag kommit igång med biodling på Göingegården, fick polisen veta att jag hämtat s k vildsvärmar ibland. De ringde och tipsade om svärmar som folk ringt till dem om, och som de i sin tur ville bli av med. En sommar hämtade jag 20 såna svärmar och de satt på alla möjliga ställen: På trappträcket, på fönsterkarmen, i ventilen, i trossbotten, i skorstenen, i fågelholken... En del gick inte att få tag i utan blev inmurade eller instängda efter att först gasats ihjäl. Det hände också att folk ringde om getingar.

Nils G Carlsson

OGT Historik

Under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet var det vanligt att det fanns några bikupor stående på en bänk vid så gott som varje stuga och boningshus. Även på 1700-talet hölls bin, dock ej så allmänt. Enligt av Kungliga befallningshavare infordrade uppgifter från magistrater och kronofogdar uppgavs att år 1751 fanns i hela Himle härad 97 stockar och 84 kupor. Benämningen bistöck för ett bisamhälle har hängt med även sedan vi fått modernare bostäder för bina gjorda av trä och benämningen användes långt in på 1900-talet. En kupa var gjord av halm. Kupan var i allmänhet ca 50 cm i diameter.

I mitten av 1800-talet konstruerade en tysk biodlare bihus med rörligt bygge. Denna uppfinning var av största betydelse för biodlingens utveckling och framtid. På torpet Kattekullen, som låg i Torpa som låg strax öster om Torpa gamla skola där nu motorvägen drar fram fanns Oscar Gustafssons barndomshem. Även här fanns halmkupor och bedrevs biodling till husbehov. Under slutet av 1800-talet gjorde Oscar Gustafsson tillsammans med sin far Gustaf Hansson de första ramkuporna. När dessa skulle befolkas med bin behövdes vaxkakor. Det fanns en viss tillverkning inom landet, men det var inte lätt att få tag på dem. Gustaf Hansson var inte främmande för olika yrken, han var utbildad träskomakare, men arbetade

Oscar Gustafsson med familj med bigården Kattekullen som låg där motorvägen nu går fram. Familjen omfattade senare 9 barn.

även som timmerman, möbelsnickare, målare och var händig för olika reparationer. Därför var det en naturlig sak att skaffa sig en kakpress. Det blev en press gjord av cement, varmed de första vaxkakorna framställdes. I stora drag såg pressen ut som ett väffeljärn där man hällde på smält vax varefter pressen trycktes samman och på så sätt fick man fram en vaxkaka. Cementpressen var otymplig och tung att arbeta med och det dröjde inte länge innan man anskaffade en press av metall från Tyskland. Med denna gick arbetet lättare och vaxkakorna blev tunna och fina. Ryktet spred sig och allt flera biodlare kom till Kattekullen för att få sitt vax pressat till kakmellanväggar. 1892 annonserades med en liten blygsam annons i Svensk Bitidning omvaxkakor. Från denna tid räknas också Firman Oscar Gustafsson & Co Biredskapsfabrik AB startår. År 1905 förvärvades en egen tomt och hus och bohag flyttades dit där de fortfarande finns. Här blev lokaler och utrymme större och ändamålsenligare och arbetet med vaxkakstillverkningen fortsatte och utvecklades. Den bedrevs mest under vår och sommar. På övriga tider gjordes möbler helt hantverksmässigt ända fram till 1925 då bygden elektrifierades. Då gjordes även en mindre tillbyggnad och en del snickerimaskiner anskaffades. Ett handdrivet valsverk för vaxkakstillverkning hade anskaffats något år tidigare. Möbeltillverkningen utökades kraftigt och ett tag höll den på att konkurrera ut tillverkningen av vaxkakor, men efterfrågan på dessa ökades också kraftigt för varje år och i slutet av 20-talet hade även tagits upp tillverkning av en del artiklar av trä för biodlingen.

Då såväl som nu !

Vaxbearbetning vår specialitet.

Vaxkakor! Sedan vi i fjor sommar direkt från Tyskland erhållit en utmärkt kakpress, äro vi nu i tillfälle erbjuda Hrr. biokultare verklig förklassig vara till 8 kr pr kg. Hittiluddt vax pressas för 60 öre pr kg. Uppgif. ren-mått tillsköttnas do derefter. Torpa, Tofu.
Oscar Gustafsson.

Denna annons var införd i Svensk Bitidning vid tiden för föreningens start. (mars 1898)

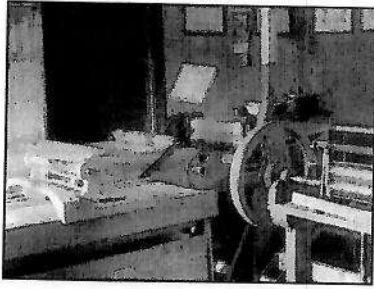
Pris, tillverkningsmetoder och maskiner har förändrats men fortfarande har vi nöjet att förse många av Sveriges biodlare med vaxkakor. Vi utför jobbet med största precision och utvinningsresultat.

Över 100 års erfarenhet av vaxbearbetning. Individuell behandling av varje inlämnat parti.

Vaxkakor- Bihus- Redskap- Honungsslungare

Oscar Gustafsson & Co Biredskapsfabrik AB

Torpa, 432 95 VARBERG Tel 0340/620021, Fax 620321

Interiör med valsmaskiner, omkr. 1930.

1930-talet var ju depressionens tid, men inte för biodlingen. För att hinna med ansågs det nödvändigt med en utbyggnad och rationalisering. 1932 byggdes nytt smälteri och ångpanna och ångdrivna kokare installerades. Valsverket för vaxkakstillverkningen byttes ut, nya maskiner konstruerades och byggdes och tillverkningen blev mera fabriksbetonad. Utom den egna tillverkningen upptogs även försäljning av övriga redskap för biodlingens behov. Detta år utgavs den första katalogen. Härefter kunde biodlarna erhålla det mesta

som behövdes och härigenom ökades också vaxkakstillverkningen, som förut varit det huvudsakliga. Rörelsen fortsatte och gick framåt i lugnt tempo och har sedan 40-talet och fram till på 1980-talet sysselsatt 15-20 personer.

Den drevs som familjeföretag med Oscar Gustafsson som ägare fram till 1943 då

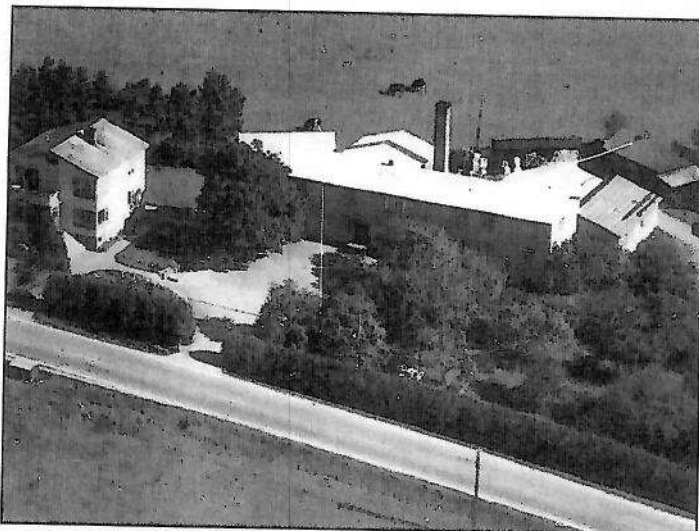

Företagets grundare Oscar Gustafsson i bigården, 1940.

rörelsen ombildades till bolag då även sönerna Gustaf, David och Paul blev delägare. Detta år ombyggdes så gott som hela fabriken och utrymmet fördubblades och ändamålsenliga och moderna kontorslokaler ordnades.

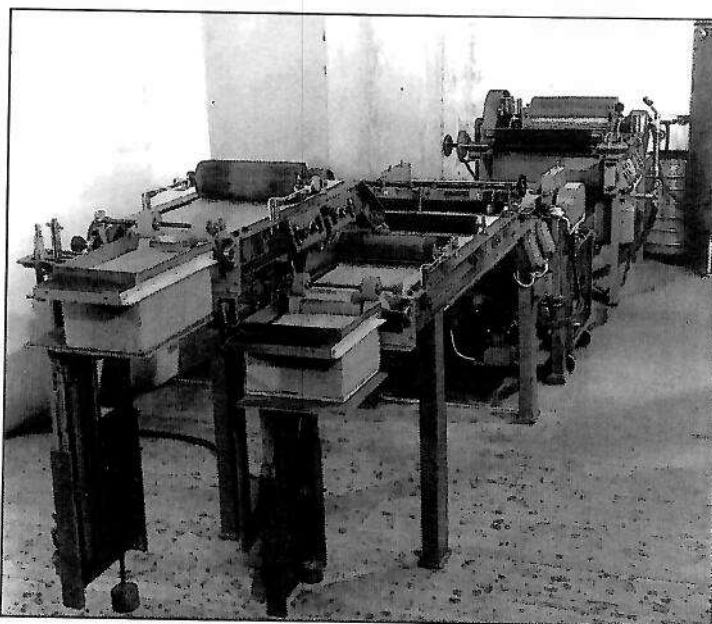
Under 50-talet blev det en kraftig nedgång för svensk biodling.

Bisamhällets antal minskades till nästan hälften. Naturligtvis påverkade detta behovet av material varför omsättningen krympte betydligt. För att kompensera bortfallet upptogs tillverkning av byggnadssnickrier, fönster, dörrar och inredningar. Då hade inte storfabrikanterna kommit så långt med serietillverkningar och specialmaskiner som nu, varför konkurrensen inte var så hård. Det gick även för mindre tillverkare att vara med och arbeta för byggmästare. Denna tillverkning har fortsatt i mindre omfattning av skåpsinredningar och trappor, särskilt till reparatio-

Byggnaderna år 1950.

verknigen med en avdelning för metall- och plåtartiklar då vi övertog tillverkning från Br Melin i Markaryd, såsom rökpustar, spärrgaller, bitömmare mm. 10 år tidigare hade Hjalmar Larssons tillverkning speciellt för honungsslungare övertagits.

Valsmaskin för vaxkakor, tillverkad 1971. Egen konstruktion.

ner och ombyggnader, där det ej passar med standardstorlekar och sådant som byggvaruhuset lagerför.

1968 ombildades företaget till aktieföretag och nästa generation

Gustafssöner blev delägare i bolaget. I samband med detta utökades till-

För att få plats med plåtavdelningen behövdes utökade lokaler varför en tillbyggnad med 450 kvadratmeter golvyta togs i bruk vid årsskiftet 1968-69. När intresset för biodling på nytt började öka i början av 1970-talet konstruerades nya maskiner för vaxkaks-

tillverkningen. Detta innebar en tredubbling av kapaciteten. Nya maskiner kräver ofta en annan utformning av lokaler och kringutrustning för att erhålla en rationell användning. Så var det även med dessa maskiner. Lokalerna för rensning av vax var även i behov av en förstoring. Den gamla rensriavdelningen revs och en tillbyggnad av fabriken gjordes därefter. Tillbyggnaden som byggdes i 2 plan + källare har lokaler för rensning och valsning av vax samt lager för färdiga vaxkakor. Detta var år 1975-1976. Då intresset för biodling nu var större än tidigare investerades i ytterligare utbyggnader. En förrådsbyggnad om ca 2500 m³ uppfördes 1978. 1982-83 gjordes den senaste tillbyggnaden som innehåller försäljnings- och utställningslokal samt kontorsutrymmen och samlingslokal för de tillfällen då biodlareföreningar besöker oss. Samtidigt gjordes vissa omDispositioneringar i den befintliga byggnaden, expeditiionslokalerna utökades liksom lagringsutrymmet för orensat vax.

Under 1990-talet har tyvärr intresset för biodling minskat och personalstyrkan med detta, men fortfarande är företaget ett av de största tillverkarna i Norden inom sin bransch. Det är nu fjärde och femte generationen i släkten Gustafsson som är verksam i företaget.

Vår förhoppning är att intresset för biodling ska öka igen och att företaget kan leva kvar i släkten även i framtiden.

*

På Värö Bruk tillverkar vi pappersmassa. Pappersmassa är basråvaran vid tillverkning av papper och vi levererar till pappersbruk i Sverige och övriga Europa. Gemensamt för dem alla är att de ställer höga krav på kvalitet.

Hög kvalitet innebär att massan ska gå att förädla så att det färdiga papperet uppfyller de hårda krav på utseende, färgåtervinning, hållbarhet etc. som kunderna ställer. Hög kvalitet innebär dessutom att tillverkningsprocesserna i alla led måste vara utvecklade och anpassade till de krav naturen och miljön ställer.

Värö Bruk ligger långt framme på dessa områden och är idag ett av världens modernaste pappersmassabruk. Gör ett besök hos oss så berättar vi mer. Information om våra guidade visningar får du hos oss på tel 0340-62 80 00

Besöksadress: Värö Bruk, Väröbacka

**) Z är varumärket för Södra Cells totalt klorkemikaliefria pappersmassa. Z som i zero. Zero som i noll procent klorkemikalier*

 SÖDRA Cell
Värö Bruk

Välkomna till

 Lantmännen

Fläktstigen, Varberg

Tel. 0340-62 84 80

Öppet:

Vardagar 7-18 • Lördag 9-12

VR Varbergs Rör AB
Tel. 0340-830 30

Telefax 0340/849 11
Susvindsvägen 23, Varberg

R
Auktoriserad
VVS-installatör

**VÄRME • SANITET
NATURGAS**

elektroelit ab

Birger Svensson väg 26
432 40 Varberg
Tel. 0340-185 50

Välkomna till ...

»KVANTUM«
-det vänliga färskvaruhuset med de låga priserna

ÖPPET ALLA DAGAR

8-22

ÄVEN LÖRDAGAR OCH SÖNDAGAR

Torggatan 26, Varberg • Tel. 0340-66 67 00

	GUNNEBO LÅSTÄNGS		limträ	
byggelit		Byggcenter VARBERG AB	miljöhus PENNAN AB	System Platon Fuktskydd
Lövsänk Dornel	terna ab		NORGIPS	Trebolit
EliFönster	Leca LECA RYDOPRODUKTER AB	NOVOBOOK	Klab	VÄSTISOL AB Gulliber Kristall
Gullfiber	Lindab	Reophon	PELUSYSTEM	STARKA
STRÅ HÖRSTEN	ESVED-BOX	TREMCO	Fresh	NICKAS PER
BRAS-SPISEN	NOVO LAMINATGOLV	MINOSÄTER DÖRR & RÖR		
GENEVIPS	LUNDBERGS			

Värnamovägen, Varberg. 0340-899 90.
Må-fr. 7-17.30. Lör. 9-12

**OSLAGBARA JUBILEUMS-
PRISER VARJE MÅNAD
- HELA ÅRET!**

Renaults dieslar vinner i längden.

När du väljer Renault med dieselmotor är du inte begränsad till någon enstaka modell. Det finns alltid ett dieselalternativ i en modell som passar just dig, oavsett om du är privat- eller tjänstebilsförare. Eller vad sägs om Laguna, Laguna kombi, Mégane kombi-sedan, Mégane Classic, Mégane Scénic och Kangoo RN. Välkommen på en provkörning.

Renault Mégane kombi-sedan 1.9 dTi RN.
Max effekt 100 hk. Bränsleförbruk: 5,2 l/100 km, blandad körning.

Renault Kangoo 1.9D RN.
Max effekt 65 hk. Bränsleförbruk: 6,8 l/100 km, blandad körning.

Renault Laguna 2.2D RT.
Max effekt 85 hk. Bränsleförbruk: 7,1 l/100 km, blandad körning.

Renault.
Hundra år av nytänkande

VOLVO RENAULT
BILDEPAN

Värnamovägen 14 - Varberg - 0340-62 83 00

Optima Sport

Bokia

Göranssons
bok och papper

Drottninggatan 21,
432 41 Varberg.
Tel. 0340-161 15 • Fax 0340-876 30

EMTE Däckservice

Susvindsvägen 27 Tel. 0340 - 61 12 00
432 31 Varberg Fax. 0340 - 732 80

VINBODEN

VARBERG: Drottninggatan 31
Tel. 0340-766 60
Öppet: Vard 10-18, lörd 9-13.
FALKENBERG: Storgatan 18
Tel. 0346-808 80
Öppet: Vard 10-18, lörd 10-13.

FACKBUTIKEN FÖR H & B PRODUKTER

Tyger och priser För alla

KNAPPAR GARDINTYGER DRAGKEDJOR

Från

Från

Från

1:-
/st

10:-
/m

5:-
/st

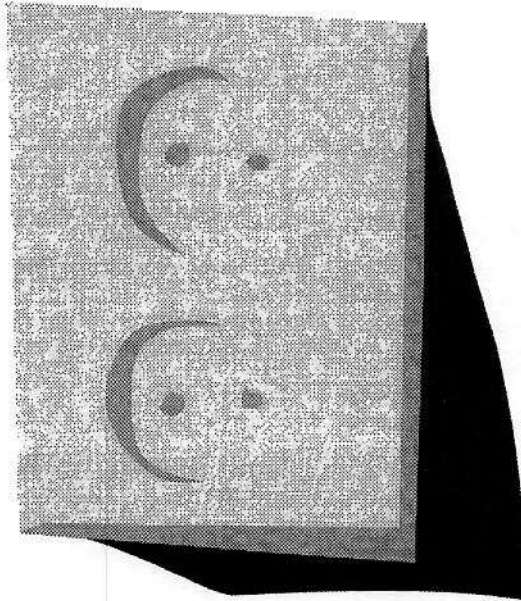
VARBERG

TRÄSLÖVSVÄGEN 56 • VID MATEX

Shopman's

T Y G F Y N D

VARBERG

Det är ju bara att sätta i kontakten...

Ja, så enkelt är det att få ström till brödrosten, spisen, kylskåpet, tvättmaskinen, borrar maskinen, sänglampan...

Men för att jacket i väggen skall fungera måste det finnas el i ledningarna.

Ringhals produktion av el är skonsam mot miljön. Säkerheten och effektiviteten är i världsklass — till och med bättre än när Ringhals var nytt för över 20 år sedan.

Ringhals ger oss säker, miljövänlig och billig el.

VATTENFALL RINGHALS 430 22 VÄRÖBACKA.
TEL: 0340-66 70 00, FAX: 0340-66 51 84

VATTENFALL

Vi gratulerar
Varbergskretsens
Biodlarförening
till de första 100 åren
och önskar lycka till
i fortsättningen.

Varbergs
Sparbank